

N O S T R A P A R L A

N.º 14

Febrer 1923

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Boters, 16, primer. — BARCELONA

LA CONSCIENCIA DEL BELL CATALANESC

La consciència de la llengua pròpia, forma primera de llur consciència nacional, tingué en els pobles llatins — i per tant a Catalunya — dos moments successius. Primer, diferenciació de la llengua portada respecte del llatí; després, oposició entre les diferents formes del romanç.

La llengua vulgar o romana era dividida en nombre infinit de varietats: calia que al procés de diversificació, ja acomplert, el succés un d'unificació, entorn de formes que anaven imposant-se a les més veïnes pel variat mecanisme d'expansió i d'imitació. Només llavors podien brollar noms racionals diversos per cascuna de les noves llengües; noms, d'altra banda, que només eren necessaris per contraposar llenguatges propis de terres diferents.

El bloc llatí, compacte de primer davant el bloc germànic, s'esberla ja en el segle VIIe i resta fraccionat per sempre de Carlemany ençà. La renaixença dels estudis, sobretot dels gramaticals i retòrics, — retornant a la pronunciació més pura del llatí, a l'observació de la quantitat sillàbica i de les regles sintàctiques, — dóna consciència del camí recorregut i demostra que la llengua del poble — llengua *vulgar* o llengua *romana* — n'és una de tota diferent de la llatina, escrita i sovint parlada encara pels lletrats o clergues.

Hi ha un moment que els catalans senten la unitat de la

llengua d'oc — conjunt dels parlars de Catalunya i de les terres de la Gàl·lia meridional (tret de la Gascunya, pot-ser) — i aquest moment el representa Ramon Vidal de Besalú. En la seva *Razón de trobar*, escrita per la ratlla del 1200, identificant el llatí amb la “gramatica” li contraposa el romanç, en el qual separa el francès del “nostre lingoge”. En aquest, o sigui la llengua d'oc, assenyala com a parlar més correcte, “parladura drecta”, el de Provença, Llemosi, *més clar i seria millor* i terres veïnes, d'on ve que els noms de llemosí o de provençal fossin identificats amb el correcte llenguatge trobadoresc.

La *Crònica* del rei Jaume nomena el *sacro ìnesc* o *algaravia*, sent bé la oposició entre diferents parlars neollatins retreient paraules i frases franceses en boca de francesos, llenguadocienes, en boca de gent de Montpeller i espanyoles en boca de castellans, aragonesos i moros: no els dona, però, un nom específic a aquests llenguatges, com tampoc al seu propi, que qualifica de *nostre lati*.

No tarda molt, però, d'aparèixer la consciència de la llengua catalana. N'hi ha prou que s'hagi perdut la de la llengua d'oc perquè les Corberes passin de frontera política a teneral lingüístic. En Jofre de Foncà qui, escrient en 1286-1291 les seves *Regles de troba*, dona per primera vegada el nom propi a la nostra llengua. El dona o l'accepta? Nasqué a Catalunya o nasqué, potser, a Sicília el bell nom de *catalanesc*? El cert és que Jofre de Foncà ja nomena amb ell la nostra llengua, i sap diferenciar-la exactament del provençal o llengua d'oc, tant en l'extensió com en la morfologia. Geogràficament, circumscriu el provençal als límits de la “parladura drecta”, que deia Roman Vidal, i morfològicament remarca que “parla per cas” o sigui que declina. En Jofre, com En Vidal, contraposa el romanç a la gramàtica, comptant en aquell els llenguatges “francès, provençalés, catalanesc, cecilià, galego”. Ni l'italià peninsular ni el castellà no havien servit encara d'expressió a cap escola lírica. En Muntaner, el patriota arborat cronista de les grans gestes catalanes, se n'omple joiosament la boca del bell nom de *catalanesc*. La llengua que els empordanesos dugueren a Mallorca i els lleidatans a València, la que resonava arreu del mediterrà i era el nexa entre tota la gent del nostre poble escampada sota senyeres diverses, tenia plena consciència de la seva personalitat i de la seva unitat.

Encara en el segle XIVe, el nom de *catalanesc* fou substituït pel de català. Potser si hagués estat mantingut, la nostra llengua s'hauria estalviat cismes nominals, que després vingueren.

L. NICOLAU D'OLWER.

UNA VEU AMIGA

ALS JOVES DE "NOSTRA PARLA"

Els mahonesos que van a Barcelona — i hi van tots, un dia o altre — no volen que els anomenin mallorquins; i no és per cap mal voler que tinguen contra la illa major, contra la germana gran, perquè en venen molts de mallorquins a Mahó i aquí romanen i constitueixen família, i són respectats i estimats de tothom.

Es per esperit d'independència, per un afany de diferenciació, molt fàcil de comprendre en els que viviu isolats, separats de tota altra terra.

Ca-nostra, per als menorquins, és Menorca i res més. La nostra frontera és el mar. Més enllà del mar hi han altres terres, habitades per gent amiga o contrària, però sempre forastera.

Per semblant motiu, els menorquins tampoc ens volen dir catalans, encara que, a l'igual que els mallorquins i els ibissencs, havem rebut de Catalunya la sang, els llinatges, la llengua, les costums.

La nostra pagesia és d'una pura i pregona catalanitat malgrat les diferents dominacions sofertes; i Mahó és una ciutat catalana, fins en l'aspecte polític, amb una menestralia republicana germana d'aquells antics partits federals de les ciutats i viles empordaneses, i d'altres indrets de Catalunya.

El mar és una barrera que ens separa; però també és un camí que ens uneix. El port de Barcelona és la porta oberta que tenim per a comunicar-nos amb el món.

Molts menorquins viuen a Barcelona; altres hi tenen família, relacions, interessos, records i esperances. Ningú n'està del tot deslligat.

Si un dia, com ja va succeir, mes d'una vegada, en passades centúries, guerres o fatalitats polítiques ens separessin de Barcelona, el nostre comerç i la nostra agricultura cauriën en pobresa sense remei; perquè a Barcelona hem d'anar a comprar i a vendre, i molt dificultosament podrïem trobar un mercat d'igual conveniència.

Tampoc podria ésser agradable als catalans veure alçada damunt aquestes roques, davant per davant del port de Barcelona, a poques milles i dominant tota la costa, una senyera estranya.

Seria una contemplació trista, per uns i altres, per els germans de terra ferma i pels de les illes, els quals viürïen separats, dividits, arrabassats del pa de terra on tenien les arrels pregones.

Menorca, la qual té a Catalunya tants interessos i tantes afeccions, no vol ni pensar-hi en la separació, sinó que vol una relació cada dia major i més afectuosa.

Que ho sàpiguen els catalans, que hi ha una Menorca catalana, per llengua, per llinatge, per estimació i per interès; que no descuidin de relligar cada dia més fort aquest llaços, establint una comunicació viva i activa, de sentiments i d'idees.

Aquí, com a totes les terres on hi ha bandera espanyola, el patriotisme dorm; però amb una mica de gust i de persistència, potser no seria difícil despertar-lo...

Poseu-hi atenció, damunt aquestes consideracions, vosaltres, els catalans de la nova generació, esperança de la Pàtria.

JOAN MIR.

Mahó

CRÓNICA DE «NOSTRA PARLA»

LA REUNIO DEL CONSELL DIRECTIU

El dia 24 a les 8 de la vetlla tingué lloc la reunió del Consell Directiu al qual assistiren els senyors Nicolau d'Olwer, president; Nègre, secretari; Cardona, vice-president, Bermúdez, tresorer, i Batista, Casaponce, Casacuberta, Girona, Faus i Pascual, vocals.

Excusaren l'assistència els senyors Blanquer, Massó i Llorens, Bertran i Pijoan i Ferrà.

El president pronuncià paraules de regraciament per haver estat reelegit per acord de l'Assemblea general.

El Consell aprovà la constitució provisional de la Redacció de la Revista de *Nosira Parla* de la següent forma: R. Negre Balet, director; R. Cardona, secretari, i J. Civera Sormaní, R. Faus, D. Pallerola, F. Bermúdez i J. Batista, redactors.

Aprovà també la constitució de les següents comissions:

COMISSIO DE DELEGACIONS

R. Negre Balet, president; Rafel Cardona, secretari, i R. Piqué Batlle, J. Pascucci, F. Bermúdez i J. Batista i Roca, vocals.

COMISSIO DE PREMSA I RELACIONS

Josep M.ª Batista i Roca, R. Negre Balet, R. Cardona, Ramón Faus Esteve, J. M. de Casacuberta, Ernest M.ª Martínez Ferrando, M. Forteza, J. M. Ferran, Josep Selva, Rossend Llates, Xavier Vidal de Llobatera, Josep M. Pou Sabater.

Després d'aprovar diversos assumptes de tràmit es donà compte de les noves delegacions de *Nostra Parla*, de les Diades celebrades a Barcelona, Picamoixons, Arenys de Mar, Valls, Mollerusa, Manresa i Torroella de Montgrí i de les que estant organitzant-se per a celebrar les properament.

S'aprovà la constitució del Comitè executiu de la següent forma, senyor Lluís Nicolau d'Olwer, J. Civera Sormaní, R. Negre Balet, Rafel Cardona i Francesc Bermúdez, i finalment s'aprovà l'admissió dels següents socis nous:

M arçal Pascucci, Jaumet Millet, Joventut Nacionalista "Icària", Miquel S. Trias, Emili Canals, Miquel Vall, Josep Màndoli, Xavier Tarragó, Ramon Faus, Josep Gual, Joan Pascual, Jesús Sánchez, Fèlix d'Azúa, Salvador Vidal, Jordi Camarasa, Josep Valldeneu, Lluís Bertran i Pijoan i Joan A. Parpal.

VISITA AL SR. PRESIDENT HONORARI

El Consell Directiu, acordà que seguint la consuetud establerta es faci una visita al Sr. President honorari de *NOSTRA PARLA* N'Angel Guimerà.

NOU CURSET DE CATALA

Els dilluns i divendres de 8 a 9 de la vetlla es donarà a l'estatge de *NOSTRA PARLA* un curset gratuït de català a càrrec del professor Sr. Negre-Balet.

REPARTIMENT DE PREMIS

El dia 17 tingué lloc l'acte de remetre els diplomes i els premis als alumnes dels cursets de català que els professors de NOSTRA PARLA donaren a l'estatge de la nostra entitat, a l'Orfeó Gracienc, i a l'Ateneu Montserrat d'Hostafrancs.

L'A. Protectora de l'Ensenyança Catalana cedí un lot de llibres que foren donats junt amb el diploma als alumnes que en foren mereixedors.

Obtingueren la nota d'Excel·lents els següents alumnes:

Senyoretas Carme Mari, Mercé Soler, Carme Espinosa de los Monteros del curset de les classes a l'entitat, F. Bages, J. Narbona, J. Momfort, Maria Narbona, M. Sort, Mercé Bort, Rosa Bocardit, J. Trujols, Concepció Ros, Remei Climent, Anna Serra, M. Bardey i Josepa Comet de l'Orfeó Gracienc i Jaume Poc, M. Ponjiluppi i Salvador Soriano de l'Ateneu Montserrat.

A MOLLERUSA

El dia 4 tingué lloc a Mollerusa la Diada de la Llengua Catalana.

De *Nostra Parla* de Barcelona hi assistiren els senyors Domènec Pallerola, Rafel Cardona i Manuel Massó i Llorens.

Al matí hi hagué una solemniat festa religiosa i més tard sardaïnes a la plaça de la vila.

A la tarda es féu una gran manifestació patriòtica presidida pels presidents de la Delegació de *Nostra Parla* i Associació P. de l'Ensenyança Catalana, oradors i entitats adherides. La manifestació tenia per principal objecte demanar als directors dels diversos col·legis de la vila la intensificació de l'ensenyament en català. El resultat fou poder comptar amb la promesa que feren els caps d'aquells centres d'ensenyament que accedirien quant poguessin als desigs dels manifestants.

A les sis a l'Acadèmia Montserratina tingué lloc una audició de cançons per l'Orfeó Mollerusenc.

A les vuit al restaurant de l'Univers s'obsequià els oradors amb un sopar esplèndid.

A les deu de la nit se celebrà la festa d'homenatge a la Llengua Catalana presidint la qual ultra els oradors de *Nostra Parla* hi havia l'Ajuntament de la vila en corporació, el senyor rector, delegats de totes les entitats de Mollerusa, En Romà Sol, president de la Diputació de Lleida, el senyor Grant i Sala de l'A. Protectora de l'E. Catalana i representants de la premsa local.

Tots els oradors pronunciaren eloqüents parlaments elogiant la llengua catalana i felicitant els nacionalistes mollerusencs que amb la seva actuació patriòtica col·loquen la vila de Mollerusa a l'avantguarda dels pobles progressius de Catalunya.

A TORROELLA DE MONTGRÍ

El dia 18 se celebrà a la vila de Torroella la Diada de la Llengua Catalana, assistint-hi de *Nostra Parla* de Barcelona els senyors R. Negre Balet i Jaume Bofill i Matas, ambdós del Consell Directiu de l'entitat. Hi havia el president de la Delegació de *Nostra Parla* de Girona i el secretari senyor Rodríguez Grahit, el president de la Diputació gironina senyor J. Riera, el president de la de Barcelona senyor Vallés i Pujals, els senyors Puig de la Bellacasa, Quintana de León, Mn. Francesc Viver, etc.

Els eloqüents oradors que adreçaren la paraula en aquella festa d'homenatge a la nostra llengua, foren ovacionats, fent constar que de la magna Diada de Torroella de Montgrí els catalans d'aquella bella contrada en servaran un plaent record.

NOVA DELEGACIO

A Torroella ha quedat constituïda la Delegació de *Nostra Parla* amb el següent Consell Directiu: Francesc Viver, prve., president; Jòsep Castells, vice-president; Alvar Geli, secretari; Lluís Batallé, tresorer, i Rafel Bou i J. Torruella, vocals.

NOTICIARI DE LES TERRES CATALANES

BALEARS

El 28 Gener prop-passat, a l'Ateneu de Mahó, tingué lloc la lectura d'"El llibre de la menjua e la bevenda" pel seu autor culte escriptor menorquí En Francesc Hernández Sanz, Resultà interessantíssima.

CATALUNYA

Cal remarcar la conferència donada al Centre Catòlic de Sans pel Mestre Millet, sobre les cançons populars catalanes.

—El dia de la Candelera, i amb motiu d'ofrenar-se a la senyera de l'Orfeó Català un riquíssim reliquari, donat per En Joaquim Cabot, que contenia un rinxol de cabells del gran Rei En Jaume el conqueridor, tingué lloc al Palau de la Música Catalana una solemniat festa dedicada a la memòria del nostre gran Rei

—Al C. A. de Dependents de Barcelona ha tingut lloc el dia de la Candelera un miting d'afirmació esquerrana, que estigué força concorregut. Parlaren els senyors Vilches, Ventós Casanovas, Companys, Marcellí Domingo i Macià, i es llegiren unes quartilles d'En Gabriel Alomar. Tots els oradors foren molt aplaudits.

—El mateix dia dos s'ha celebrat una animadíssima diada pome-llista a la vila de San Cugat del Vallés, festa que obtingué un èxit es-clatant.

—Deu remarcar-se la festa celebrada pels Amics de l'Art Litúrgic el dia 4 a San Cugat del Vallés i en la que hi prengué part el Presi-dent de la Mancomunitat de Catalunya.

—En Josep Maria Junoy ha donat a Tarragona el dia 4 una con-ferència a propòsit de la Fundació Bernat Metge.

—El dia 3 s'ha inaugurat a l'Ateneu Igualadí de la classe obrera, un cicle de conferències per a difondre l'acció cultural ciutadana.

—Cal remarcar la conferència donada pel nostre companys de Consell Directiu En Josep Maria Batista i Roca, el dia 8 al C. A. de Dependents de Barcelona, tractant del tema "L'Estudi de la cultura tradicional del poble català".

—A Igualada els Pomells de Joventut han celebrat una lluïda festa el primer diumenge d'aquest mes.

—Són de remarcar les conferències donades pels senyors Marcellí Domingo i Rafel Campalans els dies 9 i 10 a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, tractant respectivament els temes "El moment actual polític i social" i "El Socialisme i el problema català".

—A l'Ateneu Empordanés donà el dia 9 del corrent mes una con-ferència N'Eugeni d'Ors parlant del tema "La Sardana i la in-quisició".

—A Capellades s'ha celebrat una bonica festa organitzada pels Po-mells de Joventut de la població.

—Han estat publicades les bases a que deurà atènyer-se el concurs IX d'Història i 1.ª de Geografia de Catalunya que ha organitzat l'A. P. de l'E. C. pel proper any 1924.

—El Senyor Bisbe de Girona ha beneït recentment els Pomells de Joventut d'Olot, amb motiu de celebrar-se l'aniversari de la seva fun-dació.

—L'Orfeó Granollerí ha organitzat una patriòtica festa que ha assolit un èxit afalagador.

—Mossén Antoni Navarro, ha donat el dia 11 una conferència a Vilafranca tractant de la Fundació Bernat Metge.

—El dia 11 s'ha celebrat una animada festa organitzada pel Pomell Santa Eulàlia i per altres de la nostra ciutat.

—El dia 14 En Prudenci Bertrana ha donat una conferència sobre el Teatre Català, a l'Ateneu Enciclopèdic Popular.

—Cal lloar la catalanitat palesada pels ciutadans de Vilanova i Geltrú protestant de la tasca anticatalana que realitza el Batlle de dita població.

—Ha aparegut a Igualada el nou periòdic "Sembrant" d'un marcat sentit nacionalista.

—El dia 17 ha tingut lloc un miting d'afirmació Nacionalista republicana, al Centre Autonomista del Prat de Llobregat.

—A l'Ateneu Autonomista del districte III ha donat una conferència el company del Consell Directiu senyor Martí Esteve, desenrotllant el tema "El Nacionalisme i els Partits polítics a l'Ajuntament de Barcelona".

—Ha aparegut a Santa Coloma de Gramanet el periòdic "La Forja" òrgan de la Lliga Nacionalista de dita població.

—A la Pobla de Lillet ha donat una conferència En Jaume Riba, per tal de procurar la instal·lació d'una Biblioteca pública.

—A la Biblioteca Popular de Figueres s'ha celebrat una festa en homenatge al gran cronista Català, Ramon Muntaner.

—El senyor Manuel Serra i Moret ha donat, el dia 18, a l'Ateneu Barcelonès, una conferència sobre el tema "El Socialisme a Catalunya".

—A Tarragona s'ha celebrat aquest mes una gran diada pomellista, amb l'assistència del fundador de la institució, En Josep M. Folch i Torres.

—Ha tingut lloc a Sant Pere de Riudevetlles l'acte d'inauguració de la Joventut Nacionalista de dita vila.

—A l'Ateneu Enciclopèdic Popular el dia 24 ha donat una conferència En Josep Maria Pou i Sabater, parlant sobre el tema "El Nacionalisme i la Cultura com a fonament i garantia per a la solució dels problemes moderns".

—El senyor Vallés i Pujals ha donat una interessant conferència a l'Ateneu Barcelonès tractant de la cultura catalana.

—L'Obra del Bon Mot ha celebrat un miting a Reus i a Tarragona el darrer diumenge d'aquest mes que es veié molt concorregut.

ROSSELLO

Mercès a la iniciativa d'alguns socis del Casal Català, s'ha aconseguit que unes gentils damiselles rosselloneses restauressin a Perpinyà la sardana, la nostra dansa nacional que malhauradament havia desaparegut ja del Rosselló. Aiximateix la cobla "Els Rossinyols" ha donat varies audicions de sardanes al "Casal Català" de Perpinyà, essent puntejades pels socis amb tot entusiasme.

—Sa Il·lustríssima el Bisbe de la Catalunya Pirenenca Monsenyor Carsalade du Pont, amb motiu de l'homenatge al Rei En Jaume I, celebrat a l'Orfeó Català de Barcelona, trameté una benedicció a la Senyera de l'Orfeó, arborada tota ella de patriotisme.

—El periòdic "La Tramontana" té en preparació la publicació en els proxims números, d'un sumari de normes ortogràfiques per a la llengua catalana al Roselló.

—El poeta rossellonès J. Gineston, donà una conferència a París

sobre artistes i escriptors rossellonesos. Per a ben aviat n'anuncia una altra a l'*Hôtel des Sociétés Savantes* sobre'l Rosselló amb interpretació d'obres rosselloneses, danses tradicionals, etc.

—Prossegueixen els treballs per a bastir un monument als Voluntaris Catalans de la gran guerra. El Centre Català i altres entitats organitzen un concert de cançons catalanes, sardanes, etc.

VALENCIA

La Secció de NOSTRA PARLA ha rebut una lletra del Canonge Arxiprest de Tortosa En Manuel Rius contestant a la felicitació que li adreçà per la defensa que féu de la nostra llengua en els incidents ocorreguts en aquell Bisbat.

—El senyor Rius durant una visita que féu al poble de Vilarreal va rebre moltes felicitacions d'amics i entitats valencianistes.

—S'ha publicat el cartell dels Jocs Florals que organitza la Joventut Republicana Autonomista de Burjasot. Se celebren el dia 24 de Maig proper.

També anuncia el cartell una festa homenatge a la dona valenciana per al 24 de Març

—La "Joventut Valencianista" ha dirigit un telegrama al govern de Madrid perquè en la propera reforma del Reglament Notarial es tinguin en compte els interessos espirituals i materials dels pobles de llengua catalana.

—Ha estat nomenat batlle de reial ordre el de la ciutat de València. Amb aquest motiu la "Joventut Valencianista" ha formulat la seva protesta.

—Ha aparegut el número d'"El Crit de la muntanya" corresponent a aquest mes. Porta informació de totes les terres catalanes i una recopilació interessant de les opinions sobre el problema nacionalista de Catalunya.

—Ha aparegut també el segon número de "El Defensor de la Vega", periòdic nacionalista quinzenal de la Joventut Republicana de Burjasot.

EXPANSIO CATALANA

BELGICA

Le Nerve de Brusselles reproduceix quatre dibuixos de Joaquim Biosca.

—A la històrica Universitat de Lovaina, ha donat una conferència sobre "Fisonomia i valor social del dret català" el nostre jurisconsult En Joan Maluquer i Viladot.

ESPANYA

La gent de Madrid ha admirat aquests dies, en el seu Círcol de Belles Arts, l'exposició de pintures d'artistes catalans, suara celebrada amb tan èxit.

ESTATS UNITS

La Prensa de Nova York, fa un falaguer elogi de la constitució del *Catalonian Cultural Committe* d'aquella gran ciutat, així com de les traduccions que prepara la Fundació Bernat Metge. El mateix ha fet *The New York Times*, en un recent article.

FRANÇA

Francis de Uiomandre des de la "Crònica del Bon Gust" de *L'Europe Nouvelle*, apareguda el dia 3, ha fet un comentari escaient sobre les nostres construccions escolars.

—A *La Revue Moderne* de París, M. Clément Morro, fa una crítica elogiosa dels quadros i dibuixos de J. Biosca.

—A París s'ha estrenat amb un èxit esclatant "La dama enamorada" de Joan Puig i Ferrater.

—*Le Petit Meridional* de Montpeller del dia 2, a propòsit del número extraordinari dedicat per *Le Feu* a Barcelona, comenta el nostre moviment nacionalista.

ITALIA

Cessarino Giardini continua comentant les nostres coses; cal veure sinó a *I libri del giorno* el seu article "Da La Ben Plantada alla Fundació Bernat Metge".

—Marius Garea, des de *Fantasma*, de Nàpols, i *Humanistas*, de Bari, elogia alguns dels nostres poetes i prosistes i comenta les seves obres cabdals.

PERU

El Comercio de Lima es refereix a la Fundació Bernat Metge convertint-se en propagador de la seva obra.

